

Odrješenje i pomirenje kao darovi Božje milosrdne ljubavi

DAVOR VUKOVIĆ*

UDK: 27-537.8
Izvorni znanstveni rad
Primljeno:
26. listopada 2016.
Prihvaćeno:
2. prosinca 2016.

Sažetak: Cilj je ovoga rada promišljanje o sakramentu pomirenja, osobito u kontekstu teologije pomirenja te na tragu sadržaja i značenja molitve (formule) odrješenja. O sakramentu pomirenja možemo, zapravo, govoriti jedino unutar teologije pomirenja koja predstavlja jednu od središnjih teoloških tema. Otajstvo pomirenja stoji u središtu kršćanstva i proizlazi iz Božje milosrdne ljubavi kojom dohvaća paloga, grješnoga i izgubljenoga čovjeka. Sakrament pomirenja stoji u širem obzoru pomirenja koje izvodi Otac milosrđa u svome sinu Isusu Kristu po Duhu Svetom (trinitarni, kristološki i pneumatološki vid), ali i pomirenja koje se nastavlja u Crkvi i po Crkvi (ekleziološki i sakramentalni vid). Sakrament pomirenja tako je osobit izričaj i vid Božjega pomirenja i milosrđa kojim Bog želi dotaknuti svakoga čovjeka u Crkvi i po Crkvi. Pomirenje uključuje oproštenje grijeha, ali i ponovno sjedinjenje i uspostavljanje zajedništva, narušenoga grijehom, između Boga i čovjeka te među ljudima. Na osobit se način pomirenje dariva vjerniku kršteniku u sakramentu pomirenja u kojem po sakramentalnoj formuli odrješenja službenik Crkve, svećenik, u ime Crkve i in persona Christi podjeljuje oproštenje i mir.

Gljučne riječi: milosrđe, odrješenje, pomirenje, oproštenje, otpuštenje grijeha, mir.

Uvod

»Sva vrijednost Pokore jest u tome da u nama ponovno obnovi Božju milost i s Bogom nas sjedini dubokom ljubavlju. Svrha i učinak ovog sakramenta je, dakle, pomirenje s Bogom. Koji primaju sakrament Pokore raskajana srca i s religioznim raspoloženjem, postižu mir i spokoj savjesti zajedno s jakom duhovnom utjehom. Sakrament pomirenja s Bogom donosi istinsko duhovno uskrsnuće, vraća dostojanstvo i dobra života djece Božje, od kojih je najdragocjenije Božje prijateljstvo.«¹ Katekizam Katoličke

* Doc. dr. sc. Davor Vuković,
Katolički bogoslovni fakultet
u Đakovu Sveučilišta J. J.
Strossmayera u Osijeku,
P. Preradovića 17, 31400
Đakovo, Hrvatska,
dav.vuk@gmail.com

¹ Katekizam Katoličke crkve, Zagreb, 1994., br. 1468 (= KKC).

Crkve jasno ukazuje na središnji cilj i svrhu sakramenta pokore, a to su oprostjenje, pomirenje i mir te povratak u zajedništvo i prijateljstvo s Bogom. S pravom stoga taj sakrament zovemo sakramentom pokore, ispovijedi, obraćenja, ozdravljenja, ali, prije svega, sakramentom pomirenja. Mogli bismo reći da je na jedinstven način to i sakrament milosrđa u kojem na intiman i osoban način dolazi do izražaja Božja milosrdna ljubav koja oprašta, vraća izgubljeno dostojanstvo, miri s Bogom i Crkvom te daje snagu za nov početak.

U ovom radu želimo ukazati na teološke obzore milosrđa i pomirenja koji su prisutni u formuli, odnosno u molitvi, obrascu i riječima odrješenja koje izgovara službenik Crkve u sakramentu pomirenja. Na kraju ćemo također ukazati na neke konkretne smjernice koje proizlaze iz otajstva Božjega milosrđa i pomirenja te iz same biti toga sakramenta.

Bit sakramenta pomirenja/pokore sažeta je u riječima odrješenja koje prema popravljenom i dopunjenom izdanju *Reda pokore* glase: »Bog, Otac milosrđa, koji je smrću i uskrsnućem svojega Sina pomirio sa sobom svijet i izlio Duha Svetoga za otpuštenje grijeha, neka ti po službi Crkve udijeli oprostjenje i mir. I ja te odrješujem od grijeha tvojih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.«²

1. »Bog, Otac milosrđa, koji je smrću i uskrsnućem svojega Sina pomirio sa sobom svijet i izlio Duha Svetoga za otpuštenje grijeha«

Pomirenje je u prvom redu Božji milosrdni dar čovjeku. Cjelokupna povijest spasenja jest »čudesna povijest pomirenja«³, ističe papa Ivan Pavao II., u kojoj Bog, naš Otac, pomiruje sa sobom svijet krvlju i križem svojega Sina, koji je postao čovjek, i tako uspostavlja novu obitelj pomirenih.⁴ U središtu cijele povijesti spasenja stoji Božje milosrđe u kojem se Bog otvara i prilazi grješnom čovjeku, oprašta mu grijeh te mu daje novu priliku. Vrhunac je toga milosrđa u osobi Isusa Krista, osobito u njegovoj muc i smrti na križu. Sam Bog je dakle milosrdan i izvor milosrđa. Milosrđe je Božje svojstvo koje pokazuje prema čovjeku i koje mu udjeljuje u povijesti spasenja. Upravo nošen milosrđem, Bog Otac izvodi u Sinu djelo pomirenja i otkupljenja, ponovno uspostavlja grijehom narušen red i jedinstvo.

U dotjeranom tekstu formule odrješenja mogli smo uočiti novi prijevod i formulaciju *Otac milosrđa*, umjesto dosadašnjega prijevoda *milosrdni Otac*. Riječ je o dvama komplementarnim izrazima. Izraz *milosrdni Otac* pridaje, tj. pripisuje Bogu svojstvo

² RIMSKI OBREDNIK, *Red pokore*, Zagreb, 2009.

³ IVAN PAVAO II., *Pomirenje i pokora*, Zagreb, 1996., br. 4.

⁴ Usp. isto.

milosrđa: Bog je taj koji je milosrdan; dok izraz *Otac milosrđa* ukazuje da je Bog izvor i temelj milosrđa, onaj iz kojega milosrđe izvire i proizlazi.

Otac milosrđa dakle po vazmenom otajstvu, odnosno po smrti i uskrsnuću Sina, ostvaruje djelo pomirenja, otkupljenja i spasenja. Pomirenje je naime neophodno jer je grijeh učinio razdor te donio nemir, zlo, podijeljenost među ljudima i u svijetu. Pomirenje je Božji dar i zahvat, čin Božje milosrdne ljubav, ali je ujedno i zadaća i zadatak čovjeku.⁵ U tom smislu pomirenje je i plod obraćenja, čovjekova truda; dakako, uvijek u svjetlu da je ono prije svega Božja inicijativa i čisti dar, ali dar koji uključuje čovjekovu suradnju te poziva na obraćenje i prihvaćanje pomirenja. U tom vidu pomirenje i obraćenje nedjeljivo su povezani.

Teologiju pomirenja osobito je razradio sveti Pavao u svojim poslanicama.⁶ Prema Pavlu središnje otajstvo spasenja i pomirenja izvire iz Božje ljubavi i ostvaruje se u Isusu Kristu: »A Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grešnici, Krist za nas umrije. Koliko li ćemo se više sada, pošto smo opravdani krvlju njegovom, spasiti po njemu od srdžbe? Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim. I ne samo to! Dičimo se u Bogu po Gospodinu našem Isusu Kristu po kojem zadobismo pomirenje.« (Rim 5, 8-11; usp. Kol 1, 20-21) Prema Pavlovoj teologiji Bog nas je pomirio sa sobom po Kristu, stoga smo i mi pozvani odgovoriti na taj dar pomirenja: »A sve je od Boga koji nas sa sobom pomiri po Kristu i povjeri nam službu pomirenja. Jer Bog je u Kristu svijet sa sobom pomirio ne ubrajajući im opačina njihovih i polažući u nas riječ pomirenja. Kristovi smo dakle poslanici; Bog vas po nama nagovara. Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom!« (2 Kor 5, 18-20) Uočavamo dakle da pomirenje izvire iz Kristova otajstva kao dar, a onda predstavlja izazov i zadaću za kršćane.

Kristovo djelo spasenja i pomirenja, prema Pavlu, ima univerzalno i kozmičko značenje i razmjere jer je u Kristu Otac izmirio sa sobom sve, sva stvorenja, bilo na zemlji bilo na nebesima (usp. Kol 1, 20).⁷ Za Krista spasitelja i otkupitelja može

---

⁵ »Bog u svojem milosrđu dolazi k nama, hrabri nas i daje nam snagu da uz njegovu pomoć izlazimo iz sebe, da se prestanemo egoistički pomirivati sa sobom, da naprotiv počnemo hrabro sebe mijenjati. Stoga je Godina milosrđa jedan golemi poziv na golemo djelovanje, na obraćenje i na novi život (...) da nam milosrdni Bog ne da mira u ovoj Godini milosrđa. Bog ne želi lažni spokoj našega sebeljublja, nego nas poziva na nemir obraćenja koji vodi istinskom miru. A istinski mir dolazi od obraćenja: izlaziti iz sebe i dolaziti k Bogu, koji u svojem milosrđu uvijek izlazi iz sebe i dolazi k nama« I. RAGUŽ, *Milosrđe*, Đakovo, 2015., str. 25.-26.

⁶ Usp. A. MATELJAN, Teologija pomirenja u sakramentalnom odrješenju, u: *Crkva u svijetu* 27(1992.)3, str. 114.-120.; IVAN PAVAO II., *Pomirenje i pokora*, br. 7-10.

⁷ Usp. A. MATELJAN, Teologija pomirenja u sakramentalnom odrješenju, str. 115.

se stoga reći da je on i Pomiritelj; on je mir naš, a onda i naše pomirenje: »Sada pak, u Kristu Isusu, vi koji nekoć bijaste daleko, dođoste blizu – po Krvi Kristovoj. Doista, on je mir naš, on koji od dvoga učini jedno: pregradu razdvojnici, neprijateljstvo razori u svome tijelu. Zakon zapovijedi s propisima obeskrjepi da u sebi, uspostavljajući mir, od dvojice sazda jednoga novog čovjeka te obojicu u jednome Tijelu izmiri s Bogom po križu, ubivši u sebi neprijateljstvo. I dođe te navijesti mir vama daleko i mir onima blizu, jer po njemu jedni i drugi u jednome Duhu imamo pristup Ocu.« (Ef 2, 13-18) Po smrti i križu Isus Krist ponovno uspostavlja mir, izmiruje čovjeka s Bogom te ponovno donosi izgubljeno zajedništvo i jedinstvo, i s Bogom i ljudima međusobno.

Pomirenje je, prije svega, Božji dar, ali i vjernička zadaća. U kontekstu sakramenta pomirenja to znači da dar pomirenja i oprostjenja bitno uključuje i poziv na obraćanje, a prvi mu je učinak osobno prepoznavanje vlastitoga grijeha. Prepoznati i priznati vlastiti grijeh važan je dakle korak u dinamici pomirenja.⁸ Pomirenje s Bogom zahtijeva jasno i odlučno odvratanje od grijeha, uključuje pokajanje, priznanje i žaljenje zbog grijeha te činjenje pokore.

Otajstvo pomirenja, a onda i sam sakrament pomirenja, ima četiri važna vida. Otajstvo pomirenja donosi, prije svega, pomirenje s Bogom, odnosno obnavlja mir i prijateljstvo s Bogom (vertikalni vid), no ono donosi i pomirenje čovjeka sa samim sobom, Crkvom i, u konačnici, svim stvorenim (horizontalni vid). Na tom tragu, plodovi i učinci sakramenta pomirenja jesu u pomirenju s Bogom (obnavljanje mira i prijateljstva s njim), pomirenju s Crkvom (ponovno uključivanje u zajedništvo svetih) i pomirenju sa samim sobom (mir u dubinama vlastitoga bića i otkrivanje istine o sebi).⁹

Također treba ukazati i na eshatološku dimenziju pomirenja. Cijela stvorena stvarnost dotaknuta je pomiriteljskom inicijativom Boga Oca te je u smrti i uskrsnuću Sina Božjega ostvaren misterij pomirenja. Pomirenje je već činjenica i ne postoji nešto što bi to moglo osporiti.¹⁰ Ipak, iako već ostvareno, pomirenje još nije dospjelo do svoje punine kao, uostalom, i cijelo djelo spasenja: ono je već djelatno, ali još ne u svojoj punini. Božji pomiriteljski čin u Kristu konačan je i univerzalan, ali stoji u eshatološkoj napetosti. Možemo reći da se već ostvareno i ono još nedovršeno pomirenje odnose na eshatološku napetost koja traje sve vrijeme Crkve. Konačno

⁸ Usp. isto, str. 113.

⁹ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrđa*, Zagreb, 2014., br. 32; usp. IVAN PAVAO II., *Pomirenje i pokora*, br. 26, 31.

¹⁰ Usp. A. MATELJAN, *Teologija pomirenja u sakramentalnom odrješenju*, str. 115.; Pomirenje, u: X. LEON-DUFOUR (ur.), *Rječnik biblijske teologije*, Zagreb, 1993., str. 904.-905.

ostvarenje eshatološke punine spasenja uključuje i našu suradnju i bit će na kraju vremena.¹¹

Otajstvo pomirenja trojstven je događaj. Otac izvodi djelo pomirenja po Sinu u Duhu Svetom, a povijesno uprisutnjenje spasenja zbiva se dalje upravo po djelovanju Duha Svetoga i u Kristovoj Crkvi.¹² Duh Sveti dar je Krista uskrsloga Crkvi koji nastavlja i uprisutnjuje u povijesti Crkve Kristovo pomirateljsko djelo. Stoga izraz »izlio je Duha Svetoga za otpuštenje grijeha«, koji se nalazi u formuli sakramentalnoga odrješenja, očituje spasenjsko uprisutnjenje Kristova pomirateljskoga djela na sakramentalan način u osobni život vjernika, odnosno članova Crkve.¹³ Izlijevanje Duha Svetoga jest ono milosrdno Božje djelovanje koje čovjeka iznutra preobražava te uprisutnjuje dar pomirenja.

Teološki promatrano, u pomirenju svijeta s Bogom neodvojivo je mjesto, uloga i djelovanje Duha Svetoga. Cjelokupan misterij spasenja i pomirenja dogodio se u snazi Duha Svetoga, Duha Božjega. Duh Sveti je međutim i onaj koji posreduje objektivno otkupljenje i pomirenje; koji uprisutnjuje i aktualizira Kristovo objektivno pomirateljsko djelo i otpuštanje grijeha, ali i onaj koji i u nama vjernicima djeluje, odnosno potiče subjektivno prihvaćanje pomirenja i oproštenja.¹⁴ Duh Sveti jest taj koji potiče srce na kajanje i obraćenje, na odbacivanje grijeha te na prihvaćanje Božjega milosrdnoga dara pomirenja.

Sakrament pomirenja dakle ima svoj važan temelj upravo u teologiji pomirenja, odnosno u događaju pomirenja koji je Otac po Sinu u Duhu Svetom izveo u povijesti spasenja. Otajstvo pomirenja stoji u središtu kršćanstva te proizlazi iz Božje neizmjerne milosrdne ljubavi kojom dohvaća paloga, grješnoga i izgubljenoga čovjeka. Sakrament pomirenja, drugim riječima, stoji u obzoru pomirenja koje izvodi Otac milosrda, tj. milosrdni Otac, u svome Sinu Isusu Kristu po Duhu Svetom (teološko-trinitarni vid), ali i pomirenja koje se nastavlja u Crkvi i po Crkvi (ekleziološko-sakramentalni vid) do kraja vremena (eshatološki vid).

2. »Neka ti po službi Crkve on udijeli oproštenje i mir«

Djelo pomirenja što ga je Krist, odnosno Otac u Sinu po Duhu Svetom, ostvario nije tek povijesna činjenica iz daleke prošlosti, nego je i danas djelotvorno u životu Crkve i po svetim otajstvima što ih Crkva slavi. Crkvu je Krist i ustanovio da bude mjesto i oruđe spasenja: Crkva je u Kristu na neki način sakrament, odnosno znak i

¹¹ Usp. A. MATELJAN, Teologija pomirenja u sakramentalnom odrješenju, str. 115.

¹² Usp. isto, str. 119.-120.

¹³ Usp. isto, str. 120.

¹⁴ Usp. isto.

sredstvo najprisnijega sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskoga roda (usp. LG, br. 1); Crkva je sveopći sakrament spasenja (usp. LG, br. 48).¹⁵ Crkva je dakle mjesto i otajstvo, medij i prostor, sredstvo i sakrament Božjega spasenja i pomirenja.

Krist je svoje učenike, odnosno apostole, učinio dionicima svojega pomiriteljskoga djela. Pavao tumači kako nam je Bog povjerio službu pomirenja i položio u nas riječ pomirenja (usp. 2 Kor 5, 18-19). Krist svojim učenicima podjeljuje autoritet i daje ovlast za opraštanje grijeha i službu pomirenja koju oni obavljaju na jedinstven način obdareni snagom da djeluju u Kristovo ime, *in persona Christi*.¹⁶ Crkva sudjeluje u Kristovu pomiriteljskom djelu i prima službu i riječ pomirenja, odnosno dar i zadaću da čini što je god moguće za svjedočenje pomirenja i njegovo ozbiljenje u svijetu.¹⁷

U dotjeranom prijevodu formule odrješenja upravo je istaknut pojam službe Crkve. Umjesto »po služenju Crkve«, kako je glasio stari prijevod formule odrješenja, nalazimo riječi: »neka ti po službi Crkve udijeli oprostjenje i mir.« I ovdje je riječ o komplementarnim izrazima. Crkvi je Krist povjerio *službu* pomirenja, ali je ona također ta koja *služi* u ostvarenju otajstva pomirenja i spasenja. Ipak, čini nam se boljim novi prijevod jer u prvi plan stavlja i naglašava službu – *ministerium*; cijela je Crkva naime u službi spasenja: ona je službenica spasenja, pomirenja i oprostjenja, a svećenici su, biskupi i prezbiteri, na jedinstven način službenici (*ministri*) sakramenta pomirenja.

U tijesnoj vezi dakle s Kristovim poslanjem stoji poslanje Crkve. Sveti papa Ivan Pavao II. ističe kako je Crkva pomiriteljica jer obznanjuje poruku pomirenja.¹⁸ Crkva, u snazi Duha Svetoga, posadašnjuje i uprisutnjuje u povijesti spasenja jednom završeno Kristovo djelo pomirenja. Crkva je dakle velik sakrament pomirenja, a osobito sredstvo pomirenja u Crkvi pomiriteljici jest poseban sakrament ispovijedi, odnosno pomirenja.

Proces obraćenja i pomirenja ima dakle važnu zajedničarsku, eklezijalnu dimenziju. Ne može se biti kršćanin osim kroz ucijepljenost u zajednicu, koja pak ima posebnu

¹⁵ Iako je Crkva kao takva sakrament spasenja i pomirenja te mjesto Božjega milosrđa, a svi su sakramenti Crkve ujedno, prije svega, sakramenti milosrđa, na osobit je način sakrament pokore i pomirenja istinski sakrament Božjega milosrđa jer nam Bog uvijek iznova oprašta i uvijek iznova daruje šansu za novi početak upravo po tom sakramentu. Usp. W. KASPER, *Milosrđe. Temeljni pojam evanđelja – ključ kršćanskoga života*, Zagreb, 2015., str. 206.-207.

¹⁶ Usp. A. MATELJAN, Teologija pomirenja u sakramentalnom odrješenju, str. 114.; IVAN PAVAO II., *Pomirenje i pokora*, br. 8.

¹⁷ Usp. IVAN PAVAO II., *Pomirenje i pokora*, br. 8.

¹⁸ Usp. *isto*.

zadaću u pomirenju s Bogom. Zajednici, Crkvi, povjeren je navještaj da poziva na obraćenje, zagovor za grješnika, a u njezinom se krilu ostvaruje i sam čin pomirenja.¹⁹ Crkva kao vidljiv znak i učinkovito sredstvo pomirenja jest dakle i sama sakrament pomirenja te mjesto u kojem se pomirenje događa i slavi.

3. »I ja te odrješujem od grijeha tvojih, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga«

Sakramentalne riječi: »I ja te odrješujem od grijeha tvojih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga«, koje svećenik izgovara te gesta koja prati riječi odrješivanja, polaganje ruke i znak križa nad pokornikom, označuju izlivanje Duha Svetoga za oprostjenje grijeha, donose pomirenje i mir te vraćaju pokornika u zajedništvo s Bogom. Svećenik je ovdje službenik opraštanja i pomirenja koji, iako nastupa osobno te riječi odrješivanja izriče u ja-obliku: »I ja te odrješujem«, čini to, prije svega, kao baštinik onoga autoriteta otpuštanja grijeha koji je Krist povjerio apostolima i njihovim nasljednicima.²⁰

Riječi odrješivanja nadalje svećenik ne izriče u svoje ime, već u ime trojedinoga Boga koji jedini može otpuštati grijeh, te to čini u vjeri Crkve kojoj pripada i kojoj je službenik. Pomirenje i odrješivanje tako nikada nije isključivo individualan čin koji se tiče samo pokornika i ispovjednika, nego izriče vjeru i sudjelovanje cijele Crkve koja je uključena u pomirenje pokornika. Štoviše, potvrđuje da riječi odrješivanja nisu jednostavna izjava ili puka formulacija o Božjem oprostjenju, nego molitva odrješivanja predstavlja učinkovitu i djelotvornu riječ koja otpušta grijeh i daruje pomirenje i mir jer je u njoj i u posredovanju svećenika nazočan i djelatan živi, trojedin Bog: Otac, Sin i Duh Sveti. Pokornik se tako nalazi otajstveno i stvarno uronjen u spasenjsko djelovanje milosrdnoga Boga koji ga obnavlja, čisti, preporođava za novi život.²¹

Sakramentalna je riječ odrješivanja učinkovita proklamacija Božjega oprostjenja. U ime Crkve službenik sakramenta pomirenja zaokružuje povijest grješnika otpuštajući mu grijeh. Povijest pokajanoga grješnika tako završava u Božjem milosrđu i ljubavi.²² Sakrament pomirenja pravo je utočište za grješnike jer nam skida s leđa teret koji vučemo sa sobom. Nigdje tako neposredno ne susrećemo Božje milosrđe,

---

¹⁹ Usp. A. MATELJAN, Teologija pomirenja u sakramentalnom odrješivanju, str. 113.-114.

²⁰ Usp. PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA PROMOZIONE DELLA NUOVA EVANGELIZZAZIONE, *La Confessione. Sacramento della Misericordia*, Milano, 2015., str. 120.

²¹ Usp. *isto*, str. 120.-121.

²² Usp. A. MATELJAN, Teologija pomirenja u sakramentalnom odrješivanju, str. 114.

tako izravno, osobno i konkretno,²³ kao u sakramentu pomirenja i pred konkretnim svećenikovim licem²⁴ te po osobnim svećenikovim riječima koje izriče u ime milosrdnoga, trojedinoga Boga: »I ja te odrješujem od grijeha tvojih, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.« Te sakramentalne riječi, izrečene pokorniku konkretno i osobno, donose unutarnje oslobođenje, unutarnji mir i radost koju daruje Božja milosrdna, opraštajuća ljubav.

4. Neke praktične smjernice

Nakon što smo promotrili dinamiku sakramenta pomirenja, polazeći od otajstva pomirenja ostvarenoga u Isusu Kristu, te na tragu sakramentalne molitve odrješivanja, sada želimo ukazati na neke konkretne pastoralne i praktične smjernice koje izvire iz otajstva milosrđa, a koje se ponajprije tiču službenika (biskupa i prezbitera) sakramenta pomirenja. Sakrament svete ispovijedi, odnosno pomirenja, jest prije svega i na jedinstven način sakrament Božjega milosrđa, odnosno sakramentalno mjesto u kojem trojedinu Bog iskazuje svoju milosrdnu ljubav: oprašta, oslobađa od grijeha, vraća u zajedništvo i omogućuje nov početak. Dubok unutarnji mir i radost plod su primljenoga oprostjenja i milosrđa. Krist daruje mir kao konkretno iskustvo slobode, oslobođenja od straha i grijeha; kao život ljubavi i novoga zajedništva s Bogom i braćom ljudima. Plod je toga mira duboka i iskrena radost i veselje, upravo ona preobilna radost i veselje koju susrećemo nakon povratka rasipnoga i izgubljenoga sina: »A otac reče slugama: Brzo iznesite haljinu najljepšu i obucite ga! Stavite mu prsten na ruku i obuću na noge! Tele ugojeno dovedite i zakoljite, pa da se pogostimo i provedimo jer sin mi ovaj bijaše mrtav i oživje, izgubljen i nađe se! I stadoše se veseliti.« (Lk 15, 22-24)

Čini se važnim istaknuti da svećenici, biskupi i prezbiteri, službenici sakramenta pomirenja, ali i službenici evanđeoske radosti i milosrđa,²⁵ pridonesu i što je moguće više sudjeluju u toj radosti i veselju te zrače i odišu milosrđem u susretu s vjernicima i pokornicima. Papa Franjo u *Buli najave Izvanrednoga jubileja milosrđa* ističe: »Milosrđe je sam temelj na kojem počiva život Crkve. Cjelokupno njezino pasto-

²³ Usp. W. KASPER, *Milosrđe*, str. 209.-210.

²⁴ Već je samo ispovijedanje grijeha pred svećenikom vrhunski čin oslobađanja. Pokornik, ispovijedajući grijeh pred milosrdnim Bogom koji ima konkretno lice, a to je lice Kristovo u licu Crkve i u licu svećenika, dolazi do oslobođenja od tereta krivnje i grijeha. U tom vidu pozvani smo otkrivati radost ispovijedi, radost koja proizlazi iz oslobađajućega čina priznanja kakvi jesmo, radost zbog prekida licemjerja i laži, radost koju nam naposljetku zbog novoga početka udjeljuje milosrdni Bog. Usp. I. RAGUŽ, *Milosrđe*, str. 32.-33.

²⁵ O svećenicima kao službenicima radosti vidi: W. KASPER, *Servitori della gioia. Esistenza sacerdotale – servizio sacerdotale*, Brescia, 2007.; D. VUKOVIĆ, Svećenik i radost – od iskustva do navještaja evanđelja, u: *Diacoviensia* 22(2014.)4, str. 497.-513.

ralno djelovanje moralo bi biti obavijeno nježnošću koju pokazuje prema vjernicima; ništa u njezinu naviještanju i njezinu svjedočenju svijetu ne bi smjelo biti lišeno milosrđa. Sama se vjerodostojnost Crkve očituje u tome kako ona pokazuje milosrdnu i suosjećajnu ljubav. Crkva osjeća neiscrpnu želju da pruži milosrđe.²⁶ Na drugom mjestu Papa nastavlja:

»Stavimo odlučno sakrament pomirenja ponovno u središte, jer omogućuje ljudima izravan doticaj s veličinom Božjeg milosrđa. To će za svakoga pokornika biti izvor pravoga duševnog mira. Neću se nikada umoriti u inzistiranju na tome da ispovjednici budu vjerodostojan znak Očeva milosrđa. Ispovjednikom se ne postaje automatski. To postajemo kada, prije svega, dopustimo da mi prvi budemo pokornici koji traže oprostjenje. Nikada ne zaboravimo da biti ispovjednik znači sudjelovati u samome Isusovu poslanju i biti konkretan znak neprolazne Božje ljubavi koja oprašta i koja spašava. Svi mi svećenici primili smo dar Duha Svetoga za oprostjenje grijeha i za to smo odgovorni. Nitko od nas nije gospodar toga sakramenta, već vjerni služitelj Božjeg oprostjenja. Svaki ispovjednik mora dočekivati vjernike poput oca u prisposobi o rasipnom sinu: oca koji trči ususret sinu premda je potratio njegova dobra. Ispovjednici su pozvani prigrliti raskajanog sina koji se vraća kući i izraziti radost što se vratio. Ne smijemo se također nikada umoriti poći k drugomu sinu, koji je ostao vani i ne može se radovati, da mu objasnimo kako je njegov strogi sud nepravedan i da taj stav nema smisla u svjetlu Očeva milosrđa koje nema granica. Ispovjednici neće postavljati suvišna i neumjesna pitanja, već će poput oca iz prisposobe prekinuti govor koji je rasipni sin unaprijed pripremio, jer će znati u srcu svakoga vjernika prepoznati poziv u pomoć i molbu za oprostjenjem. Ukratko, ispovjednici su pozvani biti uvijek, posvuda, u svim okolnostima i usprkos svemu znak da je milosrđe na prvome mjestu.²⁷

U apostolskoj pobudnici o radosti evanđelja papa Franjo sličnim riječima ističe: »Svećenike podsjećam da ispovjedaonica nije soba za mučenje, već mjesto susreta s milosrdem Gospodina koji nas potiče da učinimo ono što je u našoj moći. Mali korak, usred velikih ljudskih ograničenosti, može biti Bogu ugodniji od izvana gledano ispravnog života onoga koji u svojem životu ne nailazi na veće teškoće. Svi imaju potrebu da ih dotakne utjeha i poticaj spasenjske ljubavi Boga koji na tajanstven način djeluje u svakoj osobi, bez obzira na njezine mane i njezine padove.«²⁸

²⁶ FRANJO, *Misericordiae vultus. Bula najave Izvanrednog jubileja milosrđa*, Zagreb, 2015., br. 10.

²⁷ *Isto*, br. 17.

²⁸ FRANJO, *Evangeliij gaudium. Apostolska pobudnica o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu*, Zagreb, 2013., br. 44.

I, uistinu, suvremeni čovjek, iako se čini da ne treba ni Boga, ni pomirenje, ni oprostjenje, iako naizgled siguran u sebe i u svoje *ja*, ipak u svojoj nutrini i dubini, makar nesvjesno, čezne za mirom, za spokojem, za utjehom, za dubljom i trajnijom radošću nego što mu pruža suvremeni, često površni svijet, čezne za iskustvom pomirenja koje proizlazi iz ljubavi koja je veća od njega samoga. U tom smislu Crkva u cjelini, a onda i sakrament pomirenja, ima svoju priliku i novu mogućnost. Čini se da je pritom od velike važnosti da službenici sakramenta pomirenja budu živi svjedoci milosrđa te da u svom životu i djelovanju njeguju, kako poziva i papa Franjo, blagost i nježnost u pristupu vjernicima, ali i svim ljudima, da pokorniku pristupaju blago i s poštovanjem, milosrdno i pažljivo, dobrohotno i nadasve strpljivo, jasno i nedvosmisleno prokazujući i osuđujući grijeh, ali, na tragu milosrdnoga Krista, uvijek puni milosrđa prema grješniku. Službenici sakramenta pomirenja pozvani su sudjelovati, poput milosrdnoga oca iz Isusove prisposode, u radosti zbog obraćenoga grješnika: radovati se i veseliti, upravo slaviti obraćenje i pomirenje koje donosi sakrament svete ispovijedi, odnosno pomirenja.

Papa Ivan Pavao II. na jednom mjestu ukazuje kako sakrament pomirenja donosi Božje oprostjenje božanskom snagom, bez obzira na osobnu zaslugu ili krivnju službenika sakramenta. Međutim, iako mir koji donosi sakrament pomirenja djeluje *ex opere operato*, u granicama u kojima je to moguće, »zahvalno prihvaćanje toga mira od strane subjekta sakramenta ovisi također i u velikoj mjeri o osobnoj svetosti svećenika, službenika sakramenta pokore, o njegovoj mudrosti gajenoj i izgrađivanoj studijem, o njegovoj psihološkoj istančanosti, o njegovoj otvorenoj ljudskosti.«²⁹

Nažalost, ima vjernika koji su se udaljili od sakramenta pomirenja, pa i od Crkve kao takve, zbog neozbiljnosti i površnoga, neozbiljnoga pristupanja pokorniku, zbog pretjerane znatiželje, ali i zbog grubosti, nemilosrdnoga pristupa, pretjerane autoritarnosti i pretjerane, pa ponekad i nemilosrdne, strogoće svećenika ispovjednika.

Stoga nas potiče i Katekizam Katoličke Crkve: »Slaveći sakrament Pokore, svećenik vrši službu Dobrog Pastira koji traži izgublenu ovcu, Dobrog Samarijanca koji liječi rane, Oca koji čeka izgubljenog sina te ga pri povratku prihvaća, kao i službu pravednog Suca koji ne pravi razlike među osobama i čiji je sud u isti mah i pravedan i milosrdan. Riječju, svećenik je znak i sredstvo Božje milosrdne ljubavi prema grješniku. Ispovjednik nije gospodar, već službenik Božjeg praštanja. Službenik ovog sakramenta treba se stoga sjediniti s Kristovom nakanom i ljubavlju.«³⁰ I na

²⁹ IVAN PAVAO II., Lik svećenika ispovjednika – slika Kristove blagosti, u: ISTI, *Sakrament pokore*, Zagreb, 1997., str. 48.-49.; usp. V. DUGALIĆ, Milosrdni poput Oca. O sakramentu pomirenja u Godini milosrđa, u: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije* 144(2016.)1, str. 30.

³⁰ KKC, br. 1465-1466; usp. V. DUGALIĆ, Milosrdni poput Oca, str. 30.-31.

tragu Jubileja milosrđa vrijedi istaknuti i podsjetiti da su svi Kristovi vjernici, a osobito službenici Crkve, odnosno službenici sakramenta pomirenja, pozvani usvajati milosrđe kao stil i način kršćanskoga i svećeničkoga djelovanja te tako biti znak i sredstvo Božje milosrdne ljubavi prema grješniku i prema svakom čovjeku.

Zaključak

U ovom radu nastojali smo prikazati sakrament ispovijedi, odnosno pomirenja, osobito u smislu plodova toga sakramenta, a to su pomirenje i mir. Božje milosrđe svoj osobiti izraz ima u sakramentu pomirenja u kojem oslobađa čovjeka od grijeha, pomiruje ga s Bogom, s Crkvom i sa samim sobom, donosi mir i snagu novoga početka. Mogli bismo reći da je sakrament pomirenja na najizvrsniji način mjesto Božjega milosrđa i Božje praštajuće ljubavi. Božje milosrđe jest čist dar koji proizlazi iz Božje preobilne ljubavi i kojim želi zahvatiti svakoga čovjeka, osobito izgubljenoga, paloga i grješnoga čovjeka. Crkva je, osobito u svojim sakramentima, ali i u cijelom svom životu i djelovanju, pozvana biti sakrament i znak Božjega milosrđa u svijetu.

Na tom tragu zaključio bih mislima talijanske teologinje Stelle Morra koja prepoznaje u milosrđu novu formu crkvenoga života. Nakon čvrstih i snažnih formi koje su oblikovale život Crkve u povijesti, primjerice tzv. gregorijanske, tridentske ili skolastičke forme, danas u sekulariziranom ozračju te u trenutku ozbiljne i duboke krize vjere, ali i krize Crkve, Morra prepoznaje upravo u milosrđu temeljnu teološku kategoriju i strukturu te formu vjere Crkve i cijeloga crkvenoga djelovanja.³¹ Milosrđe naime nije novost u kršćanstvu ni u Crkvi; ono duboko obilježava Božju objavu, povijest starozavjetnoga naroda, kao i novozavjetno evanđelje te povijest Crkve, ali novost milosrđa Morra prepoznaje u tome što se danas ono ne prepoznaje i ne razumijeva tek kao individualna krjepost, plod osobne duhovnosti ili tek jedan od vidova kršćanske baštine, već kao temeljna forma crkvenoga života, kao moguće mjesto vidljivoga i življenoga kršćanskoga iskustva; prvi put u povijesti Crkve milosrđe se može prepoznati kao forma, interpretativni ključ, okvir i zajednički nazivnik cjelokupnoga života i djelovanja Crkve.³²

U tom vidu zadaća je svih vjernika, a osobito svećenika, biskupa i prezbitera, usvajati milosrđe kao stil i način života, kao model cjelokupnoga našega djelovanja i komuniciranja, kao temeljnu formu i horizont našega svećeničkoga života koji će onda svoj jedinstven izričaj i mjesto imati upravo u sakramentu milosrđa, odnosno u sakramentu pomirenja.

---

³¹ Usp. S. MORRA, *Dio non si stanca. La misericordia come forma ecclesiale*, Bologna, 2015., str. 16.-17.

³² Usp. *isto*, str. 17.-18.

ABSOLUTION AND RECONCILIATION AS GIFTS OF GOD'S MERCIFUL LOVE

Davor Vuković*

Summary

The aim of this paper is to reflect on the sacrament of reconciliation, especially in the context of the theology of reconciliation, following the content and meaning of the prayer (formula) of absolution. In fact, we can speak about the sacrament of reconciliation only within the theology of reconciliation, which is one of the central theological themes. The mystery of reconciliation stands at the center of Christianity and derives from God's merciful love which retrieves the fallen, sinful, and lost man. The sacrament of reconciliation stands in the wider horizon of reconciliation carried out by the Father of Mercy in his son Jesus Christ, through the Holy Spirit (Trinitarian, Christological and pneumatological aspect), but also of reconciliation which is continued in the Church and through the Church (ecclesiological and sacramental aspect). This makes the sacrament of reconciliation a distinctive expression and aspect of God's reconciliation and mercy through which God wants to touch every person in the Church and through the Church. Reconciliation includes the forgiveness of sins, but also the reunion and re-establishment of community that was impaired by sin, between God and man, and between people. In a special way, reconciliation is given to a baptized believer in the sacrament of reconciliation where through the sacramental formula of absolution the officer of the Church, the priest, in the name of the Church and in persona Christi confers forgiveness and peace.

Keywords: *mercy, absolution, reconciliation, forgiveness, forgiveness of sins, peace.*

---

* Asst. Prof. Davor Vuković, Ph. D., Catholic Faculty of Theology in Đakovo, J. J. Strossmayer University of Osijek, P. Preradovića 17, 31400 Đakovo, Croatia, dav.vuk@gmail.com